

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Samen met inwoners en bedrijven naar een Circulair Zuid-Holland

Geachte Statenleden,

Met deze brief informeren wij u over de provinciale inzet op de sociale aspecten behorende bij de transitie naar een circulaire samenleving. Deze brief beschrijft eerst waarom circulariteit belangrijk is. Vervolgens komt de transitieaanpak van de provincie Zuid-Holland kort aan bod en twee projecten die invulling geven aan de sociale kant van de circulaire economie. Naar aanleiding van deze twee projecten worden inzichten gegeven voor de strategie Circulair Zuid-Holland aan de hand van drie accenten: behouden, versterken en toevoegen.

De overgang naar een circulaire samenleving vraagt om een goede balans tussen mens, economie en natuur. Ervaringen met de energietransitie (inclusieve energietransitie) en landbouw (stikstof) laten zien dat in een vroeg stadium oog hebben voor de sociale kant van de transitie van belang is. De sociale kant van de transitie vraagt daarom meer aandacht in beleid en uitvoering.

Waarom circulair

Grondstoffen worden schaarser en duurder. Onze afhankelijkheid van het buitenland groeit. De provincie Zuid-Holland heeft afgesproken dat we in 2030 voor 50% en in 2050 volledig circulair zijn. Dat wil zeggen dat de grondstoffen, materialen en producten die we in Zuid-Holland maken en gebruiken steeds vaker al eerder gebruikt zijn of hernieuwbaar zijn. Deze ambitie is vastgelegd in de strategie 'Circulair Zuid-Holland - Samen versnellen' en vastgesteld door Provinciale Staten in februari 2020 (PZH-2019-717198154). In een circulaire economie houden we grondstoffen in de loop, waardoor de beschikbaarheid en betaalbaarheid van die grondstoffen op de lange duur verzekerd is. Een circulair Zuid-Holland draagt bij aan een gezonde toekomst met een brede welvaart: een provincie waar alle inwoners veilig en in goede gezondheid kunnen wonen, werken en recreëren. Een provincie waar lucht, water en bodem schoon zijn. Maar ook een provincie waar inwoners hun brood kunnen verdienen. Zodanig dat hun kinderen en kleinkinderen dat straks ook nog kunnen. Een economisch volhoudbare toekomst, die bijdraagt aan een breder concept van welvaart – sociaal, ecologisch én economisch. Wij zien dat deze overschakeling kansen biedt voor onze inwoners, de economie, voor de bodem, de woningbouwopgave en voor landbouw en natuur.

Hoe werken we aan een Circulair Zuid-Holland

We zitten midden in een verandering: een transitie van een lineaire naar een circulaire samenleving. Daarbij verandert de manier waarop we denken, werken en onszelf organiseren. In de provinciale aanpak worden mensen ondersteund die bezig zijn de toekomst concreet en tastbaar te maken. Daarbij richt de provincie zich op de bouw, de maakindustrie, kunststoffen en op groene grondstoffen & voedsel. Dit doen we door mensen bij elkaar te brengen om gezamenlijk na te denken over de toekomst. En door hen te helpen om hun projecten voor elkaar te krijgen, samen te leren en obstakels zichtbaar en bespreekbaar te maken bij het Rijk en EU. Om ook onze eigen organisatie circulair te maken, zijn we aan de slag met de inkoop en het beheer zoals bij onze provinciale (vaar)wegen, bedrijfsvoering, het bedrijfsrestaurant en onze ICT.

Sociale kant vraagt meer aandacht

De overgang naar een circulaire samenleving vraagt om een goede balans tussen mens, economie en natuur. De sociale kant van de transitie vraagt wat ons betreft meer aandacht. Daarom zijn we in twee projecten het gesprek aangegaan met diverse partijen: de Circulaire Dialoog en het Toekomstonderzoek 'Circulaire Samenleving – naar een rechtvaardige transitie'.

Circulaire dialoog

Onlangs (februari 2023) organiseerde de provincie de eerste 'Circulaire dialoog'. Daar gingen we in gesprek met ondernemers uit het MKB en industrie, trekkers van wijkinitiatieven en mensen die werkzaam zijn in het onderwijs, vakbonden, kennisinstellingen, financiële instellingen voor Zuid-Holland. Het was een ontmoeting van koplopers én peloton. Hierin werd duidelijk dat het verlangen naar een circulair Zuid-Holland breed gevoeld werd, maar dat met name ondernemers rondlopen met de vraag 'hoe dan?'. Vele suggesties kwamen over tafel waarvan een deel naar onze mening past bij de rol van de provincie.

Toekomstonderzoek Circulaire Samenleving

De sociale kant van de circulaire transitie is nog onderbelicht. Dat brengt risico's met zich mee; een onrechtvaardige verdeling van de lasten, maatschappelijke onrust en mogelijk een vertraagde of mislukte transitie. De provincie Zuid-Holland heeft daarom een toekomstonderzoek (als onderdeel van de Toekomstagenda) laten uitvoeren naar de mogelijke sociale gevolgen van de circulaire transitie – en de rol die de provincie hierin kan spelen.

Resultaten

Uit dit onderzoek blijkt dat bij veel inwoners in Zuid-Holland het gevoel overheerst dat ze nog geen deel uitmaken van de transitie. Hun mogelijke bijdrage wordt niet gezien en ze voelen zich niet erkend. De eerste stap naar een rechtvaardige transitie is dan ook om hen goed te betrekken. Dat is op dit moment belangrijker dan het beleid te richten op verdeling van middelen. In het onderzoek wordt het advies gegeven om eerst meer vorm en inhoud te geven aan de representatie van verschillende groepen mensen bij besluitvorming, het serieus nemen van kennis van burgers en het tegengaan van uitsluiting op basis van identiteit.

Perspectief

De provincie kan invulling geven aan deze vormen van rechtvaardigheid door bijvoorbeeld meer in te

zetten op wijk- en buurtinitiatieven en actieve burgers en ondernemingen zeggenschap te geven. Hierdoor wordt het draagvlak voor de transitie vergroot en voelen mensen zich meer verantwoordelijk. Dit mes snijdt aan twee kanten. Aan de ene kant versnelt het de transitie en wordt zij succesvoller door meer draagvlak. Aan de andere kant neemt ook het sociaal, cultureel en persoonlijk kapitaal van een grote groep burgers toe. Hierdoor kan een opwaartse spiraal naar een rechtvaardige, circulaire samenleving ontstaan. Het onderzoek geeft eerste handvatten voor verdere actie(s) vanuit de provincie.

Inzichten voor de strategie Circulair Zuid-Holland

Wat willen we behouden

Met netwerken samen de toekomst tastbaar maken

De aanpak waarin we samen werken met (vernieuwers)netwerken en projecten die de circulaire toekomst tastbaar en concreet maken blijkt telkens heel waardevol. Het sluit goed aan bij de aanbevelingen. Wie wil, kan meedoen. Of je nu bij de overheid of een bedrijf werkt, ondernemer bent, je stem laten horen vanuit een belangenorganisatie of als burger meedoet. De afgelopen twee jaar hebben we ervaring opgedaan met deze vernieuwersnetwerken en met mooie resultaten. De komende tijd verkennen we welke nieuwe netwerken kansrijk en zinvol zijn om te ondersteunen.

Circulaire dialoog voortzetten

We gaan verder met het organiseren van circulaire dialogen waarin we met elkaar op zoek gaan wat nodig is om de transitie echt samen vorm te geven en dat vertalen naar samenwerking. Dit najaar organiseren we de tweede Circulaire dialoog. Hierbij zullen we verder op zoek gaan naar antwoorden op de vraag hoe we Zuid-Hollanders kunnen ondersteunen bij de circulaire transitie, bijvoorbeeld door het scheppen van duidelijkheid, het aandacht geven aan mensen en bedrijven die moeilijker de omslag kunnen maken en het bieden van nieuwe perspectieven.

Wat willen we versterken

Het breed MKB activeren

Om echt vaart te gaan maken, is het nodig dat steeds meer bedrijven gaan meedoen in de transitie. Alle bedrijven moeten uiteindelijk hun eigen bedrijfsvoering circulair gaan maken. En een flink aantal bedrijven zal in de toekomst ook een circulair product of dienst gaan aanbieden. Waar we in de afgelopen jaren vooral inzetten op koplopers in vernieuwing, willen we meer gaan samenwerken met bedrijven uit 'het peloton': bedrijven die economische potentie zien in een circulaire samenleving en daarin verantwoordelijkheid willen nemen, maar nog zoekende zijn. We brengen daarom allerlei partijen die ondersteuning aan Mkb'ers aanbieden bij elkaar en zorgen dat zij hun aanbod en werkwijze stroomlijnen. We starten bij de maakbedrijven. Ook onderzoeken we of we via de MIT- en andere subsidieregelingen Mkb'ers kunnen helpen om te verduurzamen. En we willen meer dan voorheen laten zien wat bedrijven al doen. Zodat steeds meer werknemers en ondernemers een voorbeeld vinden waardoor ze zich aangesproken voelen en waarmee ze zelf ook aan de slag willen en kunnen. Circulair is niet meer iets van startups en grote bedrijven. Een sterkere verbinding met de Human Capital Agenda en Just Transition Funds kunnen daarbij helpen.

Wat willen we toevoegen

Het verbinden van burgerinitiatieven

Veel duurzame en circulaire initiatieven worden geïnitieerd door burgers in bijvoorbeeld wijken, coöperaties en projecten zoals een Repaircafé. Tijdens de Circulaire dialoog en in het sociale onderzoek zijn er verschillende suggesties gedaan wat betreft de rol van de provincie. Eén van de suggesties is om burgerinitiatieven die bezig zijn met circulair, actief te ondersteunen. Dit kunnen we doen door hen in contact te brengen met ketenpartners en gelijkgestemden, met financiële steun in de vorm van subsidies en door belemmerende regelgeving zoveel mogelijk weg te nemen, of hiervoor te lobbyen bij het Rijk en in Europa. We horen dat veel wijkinitiatieven zich inzetten voor een combinatie van leefbaarheid in de wijk, duurzaamheid en/of sociale doelen. Circulair is daar maar een onderdeel van. We gaan stimuleren dat steeds meer wijkinitiatieven kansen zien in het toevoegen van een circulaire component. Hierbij trekken we samen op met collega's die met andere thema's bezig zijn met burgerinitiatieven en gaan we op zoek naar mogelijkheden onze inkoop net iets anders in te richten zodat ook de sociale component een plek krijgt. Samen met andere overheden en bedrijven kijken we wie het beste aan de slag kan gaan met obstakels die de wijkinitiatieven signaleren.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

plv. voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

dr. W.H. de Zoete

Bijlagen

1. Toekomstonderzoek Circulaire Samenleving – naar een rechtvaardige transitie
2. [Circulaire dialoog: Een transitie die voor iedereen anders is](#)